ҚАРОРИ
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№20

аз 26 июни соли 2009 **шаҳри Душанбе**

Дар бораи таҷрибаи судии баррасии парвандаҳои ҷиноятӣ вобаста ба авбошӣ

Бо мақсади таъмини татбиқи дуруст ва якхелаи қонунгузорие, ки ҷавобгарии ҷиноятиро барои авбошӣ ва дигар ҷиноятҳои аз ҳиссиёти авбошӣ содиргардида пешбинӣ менамояд, дар асоси моддаи 27 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, -

Қ А Р О Р К А Р Д:

1. Диққати мақомоти таҳқиқ, тафтишоти пешакӣ ва судҳо ба он ҷалб карда шавад, ки авбошӣ то ҳол ҳамчун ҳуқуқвайронкунии хавфнок ва паҳнгардида, ба дағалона вайрон намудани тартиботи ҷамъиятӣ, оромии шаҳрвандон равона карда шуда, аксар вақт ба содиршавии дигар ҷиноятҳои вазнинтар оварда мерасонад.

2. Ҳангоми омӯзиши парванда ва ба суд додани айбдоршаванда бояд парванда ҳамаҷониба омӯхта, муайян карда шавад, ки оё таҳқиқи ибтидоӣ ва ё тафтишоти пешакӣ пурра гузаронида шудааст ва далелҳои ҷамъоварда, барои дар мурофиаи судӣ дида баромадани он кофианд, асосҳо барои боздоштани парванда, ба тафтишоти иловагӣ баргардонидани он ё аз рӯи тобеият фиристонидан ҷой доранд ё не.

Дар вақти мурофиаи судӣ ба судҳо зарур аст, ки ҳолатҳои кор вобаста ба ҳар як лаҳзаи айбдорӣ ва нисбати ҳар як шарикони ҷиноят таҳти таҳқиқи ҳарҷониба қарор дода шавад, дар сурати ҷой доштани асосҳои кофӣ масъалаи оғоз кардани кори ҷиноятиро нисбати шахсоне, ки дар содир кардани ҷиноят иштирок намудаанд, аммо ба ҷавобгарӣ кашида нашудаанд, ҳал карда, сабаб ва шароитҳоеро, ки барои содир шудани авбошӣ мусоидат намуда, қабули чораҳои дахлдорро талаб мекунанд, ошкор намоянд.

3. Ҳангоми баррасии парвандаҳо бо айбдории ноболиғон дар содир кардани ҷиноятҳои авбошӣ ва таъин намудани ҷазо судҳоро зарур аст, ки ба ғайр аз ҳолатҳои дар моддаи 60-и Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КҶ) пешбинишуда, инчунин тибқи талаботи қисми 1-и моддаи 88 ҳамин Кодекс шароити зиндагию тарбияи ноболиғ, дараҷаи инкишофи рӯҳӣ, вазъи саломатӣ, хусусиятҳои дигари шахсӣ ва ҳамчунин таъсири шахсони дигарро низ ба инобат гиранд. Дар сурати таъин намудани ҷазои маҳрум сохтан аз озодӣ суд вазифадор аст, ки дар ҳукм асосҳои таъин намудани ин ҷазоро нишон диҳад.

Дар вақти баррасии ин қабил парвандаҳо лозим аст ҳолатҳое, ки асос барои содир шудани ҳуқуқвайронкунӣ гардидаанд, ҳарҷониба таҳқиқ карда шаванд, ба маҳкум кардани ноболиғ барои кирдорҳои дорои хусусияти кӯдаконадошта роҳ дода нашавад.

4. Азбаски бо парвандаҳо доир ба ҷиноятҳои пешбиникардаи қисми 1-и моддаи 237 КҶ тартиби махсуси таҳқиқи ҳолатҳои ҷинояти содиршуда ва фиристонидани мавод ба суд муқаррар карда шудааст, дар суд тағйир додани айбдорӣ бо банду басти ҳаракатҳои айбдоршавандаҳо ба моддаҳои қонуни ҷиноятӣ, ки барои онҳо гузаронидани тафтишот ҳатмист роҳ дода намешавад. Парвандаи ҷиноятӣ дар чунин ҳолатҳо барои таҳқиқи ибтидоӣ ва ё тафтишоти пешакӣ ирсол карда мешавад.

5. Агар судя маводро оид ба ҷиноятҳое, ки қисми 1-и моддаи 237 КҶ пешбинӣ кардааст, барои дар маҷлиси суд дида баромадан кофӣ эътироф намояд, он гоҳ дар бораи сар кардани

парвандаи ҷиноятӣ, ба суд додани ҳуқуқвайронкунанда бо нишон додани вақти мурофиаи судӣ қарор мебарорад, нусхаи қарорро ба судшаванда месупорад ва парвандаро дар маҷлиси судӣ дида мебарояд, ё худ маводро барои гузаронидани таҳқиқи ибтидоӣ ё тафтишоти пешакӣ бармегардонад, агар барои сар кардани парвандаи ҷиноятӣ асосҳо набошад, он гоҳ саркунии парвандаи ҷиноятиро рад мекунад.

Масъалаҳои марбут ба омодасозии муҳокимаи парванда дар мурофиаи судӣ, аз ҷумла, оид ба иштироки ҳимоячӣ, тибқи талаботи моддаҳои дахлдори Кодекси мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМҶ) ҳал карда мешаванд.

Аз рӯи парвандаҳо оид ба ҷиноятҳои бо қисми 1-и моддаи 237 КҶ пешбинишуда, масъалаи эътироф намудани шахс ба сифати ҷабрдида ё даъвогари гражданӣ ҳангоми оғози парванда ё ин ки дар қисми омодасозӣ ба муҳокимаи судӣ, ҳаллу фасл мегардад.

6. Агар дар ҳаракати шахсе, ки нисбаташ оғози парвандаи ҷиноятӣ бо қисми 1-и моддаи 237 КҶ рад карда шудааст, аломатҳои майдаавбошӣ ҷой дошта бошанд, масъалаи ба ҷавобгарии маъмурӣ кашидани ӯ аз ҷониби судя аз рӯи ҳамон мавод ҳал карда мешавад.

7. Мақомоти пешбурди парвандаи ҷиноятӣ бояд дар назар дошта бошад, ки барои муайян кардани фарқияти авбошии дорои ҷавобгарии ҷиноятӣ аз майдаавбошӣ лозим аст, дараҷаи вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ, ки дар асоси маҷмӯи ҳолатҳои кор: ҷой, тарзи содир намудани ҳаракатҳои зиддиҳуқуқӣ, шиддатнокӣ, давомнокӣ ва ғайраҳо муайян карда шудаанд, ба инобат гирифта шаванд.

8. Қонун ҷинояти авбоширо бо аломати дағалона вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ тасниф намудааст.

Таҳти мафҳуми дағалона вайрон намудани тартиботи ҷамъиятӣ бояд ҳаракатҳое фаҳмида шаванд, ки бо онҳо ба манфиатҳои шахсӣ ё ҷамъиятӣ зарари ҷиддӣ расонида шудааст, нисбат ба шаҳрвандон ягон намуди зӯроварӣ ё таҳдиди истифодаи он татбиқ гардидааст ё дар несту нобуд ё вайрон кардани амволи ғайр ё таҳдиди он ва ё ин ки дар дағалона вайрон намудани ахлоқи ҷамъиятӣ ифода ёфтааст.

Беэҳтиромӣ нисбат ба ҷамъият дар ҳаракатҳое зоҳир мегардад, ки бо онҳо ба манфиатҳои шахсони сершумор ё аққалан як нафар зарар расонида шудааст, ки дар ҷои содир гардидани авбошӣ ҳузур дошта, бо ин сабаб ҷабрдида гаштааст. Ҳаракатҳои авбош на ба муқобили шахси мушаххас аз рӯи ангезаҳои шахсӣ, балки бар зидди ҳар як шахс, аксар вақт ба муқобили шахси ношинос равона карда шудааст.

9. Қасдан несту нобуд ё вайрон кардани молу мулки ғайр, ки аз ҳиссиёти авбошӣ бо аломатҳои вазнинкунандаи қисми 2-и моддаи 255 КҶ содир шудааст, бояд барои маҷмӯи ҷиноятҳо банду баст карда шавад.

Ҳангоми муқаррар намудани андозаи зарар бояд арзиши молу мулки несту нобуд кардашуда ва ё маблағи барқарор намудан, инчунин аҳамияти он ба ҷабрдида вобаста ба вазъи аҳволи моддии ӯ муайян карда шавад.

10. Дар вақти банду басти кирдорҳо бо қисми 2-и моддаи 237 КҶ бояд дар қарори ба ҷавобгарӣ кашидани шахс ба сифати айбдоршаванда, фикри айбдорӣ ва ҳукм дарҷ гардад, ки аз рӯи кадом аломати банду басткунанда ҳаракатҳои гунаҳгор ҳамчун авбошӣ эътироф карда шудааст.

Суд дар ҳукми худ набояд аломатҳои бандубасткунандаи авбошиеро, ки аз ҷониби мақомоти тафтишоти пешакӣ ба шахс эълон карда нашудааст нишон диҳад. Дар сурати ҷой доштани асосҳо барои эълон намудани аломатҳои дигари бандубасткунанда, ки ҳаҷми айбро зиёд мекунанд, бояд парвандаи ҷиноятӣ ба тафтишоти иловагӣ баргардонида шавад.

11. Бо банди «а» қисми 2-и моддаи 237 КҶ чунин авбошие дар назар дошта шудааст, ки бо истифодаи зӯроварии боиси ба саломатии ҷабрдида расонидани зарари миёна гардидааст. Дар ин маврид ҳаракатҳои гунаҳгор банду басти иловагиро бо моддаҳое, ки ба расонидани зарари миёна ба саломатии шахс вобастаанд, талаб намекунад.

Дар ҳолате, ки агар дар рафти содир намудани авбошӣ ҷабрдида ва шахси вазифаи ҳимояи тартиботи ҷамъиятиро баӯҳдадошта ё шахси ҳаракатҳои авбоширо пешгирикунанда таҳти лату куб қарор гирифта, ба саломатиашон аз ҳиссиёти авбошӣ зарари вазнин ё онҳо ба

марг расонида шуда бошанд, он гоҳ кирдорҳои содиршуда, бояд аз рӯи маҷмӯи ҷиноятҳо бо банди «а» қисми 2-и моддаи 237 КҶ ва моддаҳои дахлдори Қисми махсуси КҶ, ки ҷавобгариро барои содир намудани ҷиноят ба муқобили шахсият пешбинӣ менамояд, банду баст карда шавад.

12. Ҳангоми банду баст намудани ҳаракатҳои айбдоршаванда ҳамчун авбошӣ, ки аз ҷониби гурӯҳи шахсон, ё гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешакӣ содир гардидааст, судҳо бояд талаботи пешбининамудаи қисми 2-и моддаи 39 КҶ-ро ба инобат гиранд. Ҳангоми ҳаллу фасли масъалаи банду басти чунин кирдорҳо бо банди «б» қисми 2-и моддаи 237 Кодекси мазкур судҳо бояд ҷой доштани маслиҳати пешакиро, на танҳо дар бораи содир намудани ҳаракатҳои авбошии якҷоя, балки истифодаи зӯроварӣ ё таҳдиди истифодаи зӯроварӣ ба шаҳрвандон ва истифодаи яроқ ё предмети ба сифати яроқ истифодашавандаро низ муайян намоянд. Барои банду басти чунин кирдор аҳамият надорад, ки ҳамаи шахсони дар хусуси содир намудани ҷиноят маслиҳати пешакинамуда, яроқ ё предмети ба сифати яроқ истифодашавандаро ба кор бурдаанд ё не.

Барои он ки авбошӣ аз ҷониби гурӯҳи шахсон содиршуда эътироф шавад, шарт нест, ки маслиҳати пешакӣ бо мақсади содир намудани авбошӣ байни онҳо мавҷуд бошад. Ҳамаи онҳое, ки якҷоя авбоширо содир кардаанд ва онҳое, ки ба ҳаракатҳои авбошӣ ҳамроҳ шудаанд, аъзои гурӯҳи шахсони авбошӣ содирнамуда ба ҳисоб меравcomponents.

Бояд дар назар дошт, ки гурӯҳи муташаккил аз гурӯҳи шахсон пеш аз ҳама бо устуворӣ ва муттаҳидии он фарқ мекунад. Гурӯҳи муташаккил бо мақсади содир намудани ҷиноят, бо тайёрии тарзи иҷрокунии он ва тарҳрезии пешакии нақши ҳар як аъзои гурӯҳ, таъсис дода мешавад.

Дар ҳолате, ки агар як шахс дар ҷараёни содир намудани ҳаракатҳои якҷояи зиддиҳуқуқӣ, бе маслиҳати пешакӣ бо дигар иштирокчиёни ҷиноят, яроқ ё воситаи ба сифати яроқ истифодашавандаро истифода бурда бошад, пас кирдори содирнамудаи ӯ ҳангоми мавҷуд будани асосҳо дар содир намудани ин ҷиноят бояд бо банди «а» қисми 3-и моддаи 237 КҶ банду баст карда шавад (моддаи 38-и КҶ - ифроти (эксесс) иҷрокунандаи ҷиноят).

Барои банду басти кирдори айбдоршаванда бо аломати такрорӣ қаблан барои авбошӣ маҳкум шудан ё нашудани ӯ аҳамият надорад. Авбошӣ такроран ҳисобида мешавад, агар барои ҷиноятӣ қаблан содиркардааш гунаҳгор аз ҷавобгарии ҷиноятӣ озод карда нашуда, ё доғи судиаш барҳам нахӯрда ва ё бардошта нашуда бошад.

13. Тахти мафҳуми нишон додани муқобилият ба намояндаи ҳокимият ё дигар шахсе, ки вазифаи ҳифзи тартиботи ҷамъиятиро ба ӯҳда дорад ё худ ба нафаре, ки ба вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ монеъ шудааст (банди «в» қисми 2-и моддаи 237 КҶ), бояд кирдори қасдонаи гунаҳгор бо мақсади бартараф кардани ҳаракатҳои қонунии шахсони номбурда ва дигар шаҳрвандон, ки ба вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ монеъ шудаанд, фаҳмида шавад. Масалан, ҳангоми дастгир намудани шахси авбошӣ содирнамуда, беяроқ кардан нигоҳ доштан ё бо дигар тарз монеъ шудан ба идома ёфтани ҳаракатҳои авбошонаи ӯ.

Ҳаракатҳои авбошӣ бо нишон додани муқобилият ба корманди милитсия, хизматчии ҳарбӣ, намояндаи ҳокимият ё шахсе, ки вазифаи ҳифзи тартиботи ҷамъиятиро ба ӯҳда дорад ё дигар шаҳрванд, ки ба вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ монеъ шудааст, аз ҷумла бо истифодаи зӯроварӣ ё таҳдиди истифодаи он нисбати шахсони номбурдаро банди «в» қисми 2-и моддаи 237 КҶ дар бар гирифта, банду басти иловагиро бо дигар моддаҳои КҶ талаб намекунад.

Дар мавриди пас аз ба охир расидани ҷинояти авбошӣ, ҳангоми дастгир ё боздошти шахс нишон додани муқобилият ба намояндаи ҳокимият ё шахсе, ки барои дастгир кардани ӯ монеъ шудааст, қасдан расонидани зарарҳои ҷисмонии дараҷаҳои гуногун ба саломатӣ ва ё аз ҳаёт маҳрум сохтани шахс ҷинояти авбоширо дар бар нагирифта, аз рӯи кирдори содиркардаи гунаҳгор бо моддаҳои дахлдори КҶ, банду баст карда мешавад.

Ба гурӯҳи шахсоне, ки вазифаи ҳимояи тартиботи ҷамъиятиро ба ӯҳда доранд хизматчиёни ҳарбӣ, шахсони фаъолияти муҳофизатӣ дошта, ки ба ҳифзи бехатарии ҷамъият ва тартиботи ҷамъиятӣ ҷалб карда шудаанд, шахсони мансабдори мақомоти худидоракунии

ҳокимияти маҳаллӣ, ки бо ваколати махсуси мақомоти зикршуда фаъолияти ҳифзи тартиботи ҷамъиятиро амалӣ месозанд, дохил мешаванд.

Таҳти мафҳуми шахсони дигар, ки ба вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ монеъ шудаанд, шахсоне фаҳмида мешаванд, ки гарчанде ба онҳо ягон хел ваколат вогузор нашуда бошад ҳам, дар амалҳои монеъшавӣ бо ташаббуси худ иштирок менамоянд.

14. Суд авбоширо бо банди «г» қисми 2-и моддаи 237 КҶ бо мавҷуд будани аломати бешармии хоса дар ҳаракатҳои шахс банду баст карда истода, дар ҳукм бояд нишон диҳад, ки кадом ҳаракатҳои мушаххаси ӯро ҳамчун бешармии хоса, ки дар беэътиноии ошкоро нисбати меъёрҳои қабулшудаи одобу ахлоқ ифода мегардад, меҳисобад.

Авбошие, ки бо бешармии хоса буданаш фарқ мекунад, мумкин аст, ҳаракатҳои авбошонае дониста шаванд, ки бо беҳурматии намоишкорона нисбати меъёрҳои қабулшудаи одобу ахлоқи ҷамъиятӣ содир гардида, дар содир намудани беҳаёгӣ, ранҷу азоб додани беморон, пиронсолон, хурдсолон ва шахсоне, ки дар ҳолати оҷизӣ қарор доранд ва ғайраҳо ифода ёфтаанд.

Ҳангоми ҳаллу фасли масъала ҷиҳати эътироф намудани ҳаракатҳои авбошӣ ҳамчун беэътиноии ошкоро нисбати меъёрҳои қабулшудаи одобу ахлоқ, бояд ба маҷмӯи ҳолатҳои воқеии кор бо назардошти хислат, ҷой ва тарзи содир намудани ҷиноят, баҳо дода шавад.

15. Зери мафҳуми истифодаи яроқ ё предмети ба сифати яроқ истифодашаванда (банди «а» қисми 3-и моддаи 237 КҶ), бояд ҳаракатҳои қасдонаи шахс бо мақсади истифодабарии онҳо чӣ барои расонидани зарари ҷисмонӣ ва чӣ барои расонидани таъсири рӯҳӣ ба ҷабрдида, ҳамчунин дигар ҳаракатҳое, ки аз қасди воқеии шахс бо мақсади истифода ё таҳдиди истифода бурдани яроқ ё предмети ба сифати яроқ истифодашаванда шаҳодат медиҳанд, фаҳмида шавад.

Предметҳое, ки айбдоршаванда қаблан бо мақсади расонидани зарари ҷисмонӣ бо худ овардааст, инчунин истифода ё кушиши истифода намудани предметҳое, ки дар ҷои содиршавии ҷиноят ёфт гардида, маҳз барои расонидани зарари ҷисмонӣ омода карда нашудаанд, аммо тибқи сифати худ метавонанд ба саломатии шахс зарар расонанд, ҳамчун предмети ба сифати яроқ истифодашаванда, эътироф карда мешаванд.

Ба судҳо зарур аст, ки ҳангоми банду басти ҳаракати шахс бо банди «а» қисми 3-и моддаи 237 КҶ, дар асоси хулосаи ташхиси судӣ муқаррар намоянд, оё предмети дар рафти авбошӣ истифодашуда ҳамчун яроқи таркибан барои зарба задан ба ҳадафи зинда ё нишони дигар таъин гардидаанд ё не. Дар сурати мавҷуд будани асосҳо, ҳаракатҳои шахсе, ки ҳангоми содир намудани авбошӣ яроқро истифода намудааст, бояд иловатан ба моддаи 195-и КҶ банду баст карда шавад.

Агар дар ҷараёни содир намудани авбошӣ шахс ҳайвонҳоеро, ки барои ҳаёт ва саломатии инсон хатарнок мебошанд, истифода барад, он гоҳ кирдори содирнамудаи ӯ бо назардошти ҳолатҳои воқеии кор метавонад бо банди «а» қисми 3-и моддаи 237 КҶ банду баст карда шавад.

Дар рафти содиршавии авбошӣ истифода бурдани яроқи омодакарданашуда, вайрона, корношоям, (масалан, таълимӣ) ё худ ороишӣ, яроқи армуғонӣ, яроқбозича ва ғайраҳо асос барои банду басти кирдор бо банди «а» қисми 3-и моддаи 237 КҶ шуда метавонад.

16. Кирдорро бо аломати дар ҳолати ретсидивӣ хавфнок ё махсусан хавфнок, ки дар банди «б» қисми 3-и моддаи 237 КҶ нишон дода шудааст, танҳо бо риояи шартҳои дар моддаи 21-и ҳамин Кодекс пешбинишуда банду баст намудан мумкин аст.

Ретсидиви хавфнок ё махсусан хавфнок аломати бандубасткунандаи авбошӣ буда, бояд ба гунаҳгор дар айбнома аз ҷониби мақомоти тафтишоти пешакӣ эълон карда шавад.

17. Дар сурати аз ҷониби шахс дар вақтҳои гуногун содир намудани ду ё зиёда аз он ҷиноятe, ки бо қисмҳои гуногуни моддаи 237-и КҶ ҷавобгарии ҷиноятиро пешбинӣ менамояд, кирдори айбдоршаванда аз рӯи ҳар як ҷиноят бояд мустақилона банду баст карда шуда, ҷазо аз рӯи қисм ва банде, ки ҷазои нисбатан сахттарро пешбинӣ мекунад, таъин карда мешавад.

18. Бо назардошти он, ки тарафи субъективии авбошӣ бо қасди бевосита тавсиф меёбад, таҳқир, лату куб, расонидани зарари дараҷаҳои гуногун ба саломатии инсон ва ба ҳамин монанд ҳаракатҳое, ки дар оила, нисбати хешу табор ва шиносон дар натиҷаи хусумати шахсӣ ё ҳаракатҳои нодурусти ҷабрдидагон ва ғайраҳо содир гардидаанд, дар сурати мавҷуд набудани

аломатҳои ҷинояти бо моддаи 237-и КҶ пешбинишуда, бояд бо моддаҳои Қисми махсуси ҳамин Кодекс, ки ҷавобгариро барои содир намудани ҷиноят ба муқобили шахсият пешбинӣ менамояд, банду баст карда шавад. Агар чунин ҳаракатҳо бо дағалона вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ, ки дар беэҳтиромӣ нисбат ба ҷамъият зоҳир мегарданд, содир шуда бошанд, он гоҳ кирдори мазкур бояд ҳамчун авбошӣ банду баст карда шавад.

19. Агар аз ҷониби айбдоршаванда авбошӣ дар ҳолати мастии майзадагӣ, таҳти таъсири маводи нашъаовар ва моддаи психотропӣ содир гашта бошад, мумкин аст ҳолати мазкур вобаста ба хусусияти ҷиноят ва оқибатҳои он, ҳамчун ҳолати вазнинкунандаи ҷазо, мавриди муҳокима қарор дода шавад. Инчунин, судҳо зимни баровардани ҳукм дар ҳолати мавҷуд будани хулосаи тиббӣ дар асоси моддаи 101-и КҶ бояд масъалаи татбиқи чораҳои маҷбурии дорои хусусияти тиббидоштаро нисбати гунаҳгор, ки гирифтори майзадагӣ, нашъамандӣ ё токсикомания мебошад, муҳокима намоянд.

20. Судҳо набояд дар таҷрибаи худ ба маънидодкунии мафҳуми васеи ҷавобгарии ҷиноятӣ доштани авбошӣ ҷиҳати истисно намудани ҳолатҳои ба ҷавобгари ҷиноятӣ кашидани шахсоне, ки барои содир намудани майдаавбошӣ ё ҳуқуқвайронкунии ночиз гунаҳгор буда, барои онҳо ҷавобгарии маъмурӣ ва ё таъсиррасонии ҷамъиятӣ пешбинӣ шудааст, роҳ диҳанд.

21. Судҳо вазифадоранд, мутобиқи моддаҳои дахлдори КМҶ ҳангоми маҳкум намудани шахс барои авбошӣ, ки ба несту нобуд ё вайрон кардани молу мулки ғайр, расонидани зарари ҷисмонӣ ба шаҳрвандон алоқаманд буда, боиси муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатии онҳо гардидааст, масъалаи барқарор намудани зарари моддии бо ҷиноят расонидашударо дар ҳукм ҳаллу фасл намоянд.

Ҳангоми ғайриимкон будани ҳал кардани масъалаҳои мазкур судҳо бояд ба ҷабрдида ҳуқуқҳояшро барои рӯёнидани зарар бо тартиби мурофиаи граждании фаҳмонида диҳанд.

22. Мавриди дида баромадани парвандаҳои марбут ба авбошӣ, дар сурати мавҷуд будани асосҳо суд бояд таъиноти (қарорӣ) хусусӣ бароварда, диққати мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ё шахсони мансабдорро ба ҳолатҳои аз рӯи кор ошкор кардашудаи вайронкунии қонун, сабабу шароитҳое, ки ба содир гардидани ҷинояти зикргардида, мусоидат кардаанду дидани чораҳои дахлдорро талаб менамоянд, ҷалб намоянд.

23. Ба судҳои марҳилаҳои кассатсионию назоратӣ тавзеҳот дода шавад, ки назоратро ҷиҳати ҳарҷониба, пурра ва объективона тафтиш кардани ҳолатҳои кор, қонунӣ ва асоснок баррасӣ намудани парвандаҳо аз ҷониби судҳои зинаи якум вобаста ба ин ҷиноятҳо, пурзӯр намоянд.

24. Бинобар қабул шудани Қарори мазкур Қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон №5 аз 25 декабри соли 1997 «Дар бораи таҷрибаи судӣ доир ба парвандаҳо марбут ба авбошӣ» беэътибор дониста шавад.

Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Н. Абдуллоев**

Котиби Пленум,
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон **М. Саидов**